

[2]

№ 461

STAN PLEBANII KOWARSKIEJ PODCZAS WIZYTY
GENERALNEJ ODEMNIĘ, KSIĘDZA JÓZEFA
ZABIELSKIEGO, KANONIKA INFLANTSKIEGO,
DZIEKANA WIŁKOMIERSKIEGO, PLEBANA
ŻEJMEŃSKIEGO, SPORZĄDZONY I WERYFIKOWANY
ROKU 1784 MCA FEBRUARII 2 DNIA

KOŚCIÓŁ

[Kościół] Kowarski mianowany od szlachcica Kowarskiego, najprzód filią był oniksztyńską. W roku 1538 dn. 22 julii jw. Jerzy Ościchowicz wojewodzie trocki fundusz uczynił na plebanię. Trzech poddanych wieczystych w miasteczku kowarskim, to jest: Wojtka Swejkowicza, Macieja Mieszkiełania i Tomasza Raciana zapisując z karczmą i karczmarzem, nazwanym Mikołajem Sobolewicz alias Milejkowicz, oraz dwa place na dwie wystawienia karczmy. Pierwszy przy kościele, gdzie Kimba mieszkał, drugi przy studni, podle drogi idącej do Wiłkomierza. Tudzież dwie pustowczyzny Norejszyszki i Leszczyski, z dziesięciną z dóbr Kowarska, oprócz owsa jednego, i z folwarku Juszkiszek corocznie wosk na kościół kowarski być dawany powinien. To się działo za plebana Mikołaja Wojtkiewicza. Obligacja Mszy dwóch czytanych na tydzień jest wniesiona od tego fundatora, sed cessante hoc beneficio cessat officium.

W roku 1636 dn. 20 augusta za plebana jks. Macieja Drzewickiego zamiana Ościchowskiego funduszu od ich mciów pp. matki Anny Gudziejewskiej Janowej Golejewskiej, syna Zygmunta Ulczyckiego uczyniona na folwark Świrny nazwany, kupiony od w. Jana Kościałkowskiego pisarza ziemskiego brasławskiego z wioską Poprogie nazwane, gdzie było sześciu poddanych, z drugą wioską Jakuńce od jp. Stanisława Skopa ludzi czterech, i pustowczyzną Wypiszki nazwaną, z trzecią nad Armukszną Wowiszki vel Polepie służbą ludzi osadzoną od jp. Jana Bużyńskiego kupioną. A że jks. pleban Drzewicki nie był kontent z takowej zamiany, taż fundatorka Anna Golejewska Ulczycka w roku 1638 mca kwietnia 20 dnia zapisała 2000 kop groszy litewskich, aby za te pieniądze był kupiony folwark lub wieś jaka i przyłączona do kościoła kowarskiego. Oraz na Czernichowszczyźnie alias Szawelańcach zapisała 150 kop groszy litewskich na kościelne ochędóstwo. Lecz od

roku 1638 aż do roku 1703 ten fundusz Ulżyckiej nie był skuteczniejszy, i jj. ksks. plebani kłótnie różne mieli, aż jw. Marcjan Ogiński kasztelan mścislawski prawem wieczystym oddając folwark Juskiszki z poddanymi te wszystkie pretensje kościelne, idque za 2150 kop groszy litewskich i podobno Ościchowskie skutecznił w roku pomienionym 1703 dn. 10 nowembra prawem i testamentem stwierdzając. Oraz corocznie na kurs do kościoła kowarskiego [l. 8v] wyznaczył z majątności kowarskiej złotych 200 wypłacać in perpetuum, który śpiewają codziennie dyrektor i organista in vim pomienionego funduszu. Co tydzień dwie Mszy Ś. odprawują się we środę i w piątek.

Kościół drewniany na pagórku w figurze podługowatej stawiony koło roku 1697 expensem jw. Marcjana Ogińskiego kasztelana mścislawskiego pod tytułem Ś. Jana Chrzciciela i Wszystkich ŚŚ. Jeśli jest konsekrowany wiadomości na piśmie nie masz, znaki zaś na ścianach są malowane w roku 1764. Wieży dwie de novo stawione, idque ex fronte. Nad babińcem większa, druga mniejsza w drugim końcu, malowane czerwono z krzyżami dwoma, rogi i kopułki obite żeścią potrzebować będą reparacji. W roku 1772 pokryty cały kościół gontami, i gzymsy nowe do koła dano staraniem terazniejszego [plebana]. Tarcicami obity w roku 1754 staraniem ś. p. jks. Niekrasza plebana kowarskiego. Posadzka nowa z cegieł w kościele dana w roku 1781. Sklepy dwa z wschodami, drzwi w roku przeszłym nowe dane z kolcami żelaznymi do odmykania. Drzwi kościelnych dwoje, ex fronte i z boku, podwójne futrowane, zielono malowane niedawno, na zawiasach. Trzecie drzwi do kościoła do babińca na zawiasach podwójne nie malowane. Podmurowany w roku 1762 z pokryciem gontami do koła, teraz poprawy trzeba.

Okien w kościele z jednej strony 9, z drugiej 5, w chórze wielkich 2, a mniejszych okrągłych z boku także 2. W skarbcu nad zakrystią okno 1. Te wszystkie okna w ołów opravione de novo roku 1768 reparowane. W zakrystii okno 1 duże w drzewo opravione, szyby większe, z kratą żelazną. Ławki nowe stolarskiej roboty, z obu stron po cztery, w roku 1778 stawione. Konfesjonały dwa nowe malowane niebiesko. Trzeci nowy pod amboną także malowany. 4ty dawny także niebiesko malowany, z drzwiczkami na zawiasach i z zaszczepekami. Ławki po bokach od krat dwie niemalowane. Jedna ww. Siesickich, druga ww. Syrwidow. Kraty nowe stolarskiej roboty z podwójnymi drzwiczkami na zawiasach z zasuwkami, ugruntowane żelazem, malowane balasy niebiesko w marmur, w końcach gałki malowane, zasłaniane czerwonym harusem i towalni do nakrycia mensy białe. Ambona nowa snycerskiej roboty, malowana biało, miejscami pozłacana. W górze Duch Ś., a nad koroną statua rznięta biało malowana Bonus Pastor. Z zakrystii do niej drzwi na zawiasach niebiesko malowane, i paski pozłacane, na gzymsie do ludu krucyfiks rznięty malowany roku 1776. Organ stojący nad babińcem

na chórze, z którego wschody i drzwi z klamką i kłódką, który organ biało malowany, snycerska robota pozłacana cała, od głosów 8, z dwoma miechami deptanymi, z dzwonkami i bębniem, w roku 1772 sprawiony cura moderni rectoris.

OŁTARZE

1mo Wielki ołtarz stolarskiej roboty, z trzema gradusami, na dwóch kondygnacjach, malowany niebiesko i czerwono w marmur, pozłacany, cztery filary, statui 2 malowane. Cymborium stolarskiej roboty kręcone z zamkiem wewnętrznym i kluczem na taśmie jedwabnej ze złotem tkanej i kutasem, wybite blaszką mosiężną. Do obejścia w koło tego ołtarza drzwi dwoje na zawiasach, malowane. W tym ołtarzu obraz w górze Ś. Jana Chrzciciela w ramach [l. 9] pozłacanych, a w pierwszej kondygnacji obraz Najświętszej Marii Panny z Panem Jezusem na ręku piastującej, łaskami słynącej od roku 1538, oświadcza jks. Drzewicki pleban kowarski, pisząc: „gratiosissima imago B.V. Mariae in oppido Covarsciensis existens“, ba i codziennie ludzie doznają łask Marii. Cudów zapisanych niema dawniejszych, terażniejszych mało zanotowanych jest.

Drugi ołtarz nowy a parte Evangelii na dwóch kondygnacjach, malowany czerwono i niebiesko, snycerska robota pozłacana, aniołki dwa na rogach malowane, z gradusem jednym, w nim obraz Ś. Józefa Oblubieńca Najśw. Panny, Pana Jezusa noszącego na ręku, w górze Ś. Jana Nepomucena.

Trzeci ołtarz a parte Epistolae jednostajnego abrysu, takż malowany, obraz w nim Ś. Barbary Męczenniczki, w górze Ś. Tekli Męczenniczki. Te dwa ołtarze z obrazami nowymi stawione, malowane roku 1763 expensem częścią jp. Michała Snieszki, częścią składką, reszta moderni rectoris cura.

Czwarty a parte Epistolae na dwóch kondygnacjach stolarskiej i snycerskiej roboty, malowany podobnie jak wielki ołtarz i pozłacany, z dwoma gradusami, obraz w górze malowany Pana Jezusa cierniem koronowania, drugi statua rżnięta, stojąca na postumencie w szufladzie, niebiesko malowana Pana Jezusa Nazareńskiego, podobna antokolskiej, zasuwana obrazem malowanym na płótnie Pana Jezusa Ukrzyżowanego z ramami pozłacanymi. Ten roku 1767 expensem niektórych dobrodziejów et moderni rectoris sprawiony.

Piąty a parte Evangelii na dwóch kondygnacjach, malowany podobnież i pozłacany, z dwoma gradusami. Obraz w pierwszej kondygnacji Ś. Antoniego z Padwy w ramach pozłacanych, w drugiej Ś. Rocha.

Ołtarzyk procesjonalny snycerskiej roboty pozłacany, w nim obraz Najśw. Panny z jednej strony, Ś. Józefa z drugiej, od lat 30 sprawiony od bractwa.

Baptisterium nowe malowane i pozłacane z zameczkiem wewnętrznym, nad nim statua pięknie rżnięta Ś. Jana chrzczącego Pana Jezusa, roku 1763 a

moderno rectore całe sporządzone, z kociołkiem miedzianym pobielanym i łyżką mosiężną.

Odpusty na Ś. Jan Chrzciciel, na Wszystkie ŚŚ., na Ś. Józef i wszystkie uroczystości Najśw. Panny z indultu Różańca Ś. i Józefa Ś., oraz Pana Jezusa, jak w innych kościołach odprawuje się nabożeństwo uroczyście. Konkurs ludzi choć zawsze w te uroczystości bywa osobliwie raz w rok największe zgromadzenie na Ś. Jan Chrzciciel.

Kapliczka jedna mała na cmentarzu murowana, z sklepem i szyją do wejścia, do niej drzwi na zawiasach z klamką, ołtarzyk mały, w nim figura Pana Jezusa Ukrzyżowanego, okno stłuczone, drzwi niema do sklepu zrobionych. Ta kaplica od jp. Piotra Kulikowskiego murowana od dawnego czasu, teraz fundatora do opatrzenia niema.

Druga za dworem kowarskim na pięknym pogórku na kształt [l. 9v] kościoła murowana (jak starszy mówili) od jp. Ościchowicza. Ta sklepiona posadzką teraz nadpsuta wymoszczona, z chórem murowanym i sklepem, okna 4 potłuczone, dach nadgniły, wieża stara, żeścią obita z krzyżem, nakłoniła się do ruiny. Zastawnicy terazniejsi jpp. Pomarnacy o reparacji jej nie dbają. Drzwi do niej stare, na zawiasach potrójnych, z klamką dużą i zamkiem.

Ołtarz stary z mensą, w nim obraz Najśw. Panny Bolesnej, a w górze Ś. Stanisława biskupa. Msze ŚŚ. odprawują się na Ś. Stanisław, Krzyżowe dni, na Ś. Marek i niektóre dni niedzielne za indultem, który się zakończył.

SPRZĘT KOŚCIELNY

Monstrancja nowa, w roku 1774 zrobiona z starej dawniejszej monstrancji i innego srebra, ważąca grzywien 11 i łotów 2, a z kamieniami i szkłem grzywien 12 łotów 4 i pół, ex fronte pozłacana cała, sedes częścią pozłacany, z promieńmi we dwa rzędy, z koroną i z krzyżykiem, kamyków różnym kolorem oprawnych w srebro tyzinów 8 i trzy, in numero 99, a jedna perła wsadzona, druga wypadła. Futerał do niej nowy, skórą powleczony, bają czerwoną wyklejony na zawiasach z kruczkami.

Puszka srebrna intus pozłacana, z nakryciem i krzyżykiem w górze, roboty dobrej, wybijane kwiaty w sedesie i w kupie, waży grzywien 4 bez łotów 2.

Kielich srebrny z patyną, pozłacany intus i częścią z wierchu, waży grzywien 2, sprawiony sumptu moderni rectoris anno 1764.

Kielich także srebrny z patyną, pozłacany intus i częścią z wierchu, waży grzywien 2 bez łotów 2, sprawiony od w. Kazimierza Kołyszki budowniczego lidzkiego anno 1773.

Kielich podobny z wyrażonym, z patyną, ważący grzywien 2, sprawiony od jp. Adama Kulikowskiego z przyłożeniem się jks. plebana [w roku] 1778.

Kielich cały pozłacany z patyną pozłacaną, waży grzywien 2 i łotów 13.

Kielich z patyną, częścią pozłacany, waży grzywien 2 i łotów 3.

Kielich mały z patyną nową dorobioną, teraz waży grzywien 1 i łotów 15.

Krzyż srebrny z figurką i promieniami pozłacanymi, oraz inne części, waży grzywien 4 i łotów 5, sprawiony w roku 1767.

Pacyfikały dwa z konchami pozłacanymi, ważący grzywien 4 i łotów 8, zrobione tegoż roku.

Trybularz z czterema łańcuszkami, z kolczykami, z łódką i łyżeczką na łańcuszku srebra, waży grzywien 13 i łotów 10, [sprawiony] w roku 1764.

Sukienka obrazu Ś. Józefa z promieniami pozłacanymi, z lilią i promieniami Pana Jezusa, waży grzywien 11 bez łotów 4, sprawiona [w roku] 1763.

Sukienka Ś. Barbary z promieniami, koroną i kieliszkiem oraz rękowiescią miecza pozłacanymi, waży grzywien 10 łotów 8, sprawiona roku 1764.

Łańcuch srebrny z cierniową koroną, oraz szkaplerz z łańcuszkami Panowi Jezusowi Nazareńskiemu, zrobiony r. 1767, waży grzywien 4 łotów 5.

Patyna do chorych z nakryciem i z puszczką na olea infirmorum pozłacana, z kruczkim, waży łotów 10.

Item patyna z nakrywką pozłacana, a puszcza na oleje osobna, sprawiona cura moderni rectoris ecclesiae, waży łotów 5.

Szata w wielkim ołtarzu Najśw. Panny i Pana Jezusa, pozłacane kwiaty, powiększona zaś a moderno rectore z blachy mosiężnej, [l. 10] srebrem pobielana, kwiaty pozłacane, rama z blachy mosiężnej pozłacana, szuflada z blachy mosiężnej pobielana srebrem, w kwiaty wybijana, a w koło niej kamyki sadzone proste, których jest 45, oraz dokoła konchy i kwiaty z blachy mosiężnej pobielanej, także wybijane i zwierciadełkami ozdobione w roku 1769, waży srebro grzywien 7.

Koruny dwie szczerozłote, ważące czerwonych złotych 25, ofiarowane roku 1769 od ww. Seweryna i Anny z Kościałkowskich Siesickich pisarzy ziemskich powiatu włkomierskiego na podziękowanie Matce Najświętszej w obrazie łaskami słynącej, że w życiu zostali.

Sztuka tanelibrowa u korony Najświętszej Panny w koszyku, w którym sztuk 12 w kwiatku z tego koszyka diamentów 13, które w. Sewerjan Siesicki, z dołożeniem się jks. plebana expensu, opawił [w roku] 1772.

Krzyż z złoty, w którym powiększonych diamentów osadzonych 5, w zausznicach złotych niebiesko lakierowanych sztuk 2 diamentów, jakoż w złotych zausznicach podługowatych dwóch sztuk 4 diamentów.

Sztuka srebra na kształt gwiazdy, w tej diamentów 1.

W gwiazdzie srebrnej rubinków 5, sztuk złotych rubinkami wysadzonych 3, w większej rubinków 10, w drugiej, co pośrodku korony, rubinków 5, w 3ciej także rubinków 10.

Pereł większych osadzonych 5.

U korony Pana Jezusa pereł osadzonych 4. Item w złotej sztuce pereł 2.

Item sztuka złota okrągła, w której rubinków 7, w tej sztuce pośrodku perła 1. Item sztuczka złota ma rubinków 6. Item sztuczka złota, a pośrodku perła, w koło niej rubinków 19.

Przy tymże obrazie Najświętszej Panny pereł sznurów 6, których pereł in specie jest 693.

U tych sznurów sztuka duża złota lakierowana podługowata na kształt gwiazdy, ma sześć rzędów, a pośrodku dwie okrągłe sztuczki, w których rubinków sadzonych 61.

U Pana Jezusa pereł sznurów 5 w liczbie onych 290.

Przy nich sztuka na kształt krzyżyka srebrna lakierowana, ma rubinków 25, a we środku kamuszki proste.

Zausznice srebrnych z białymi kamuszkami par dwie, order złoty ofiarowany od w. Tadeusza Kościółkowskiego.

Łańcuszek złoty, ważący półtora czerwonego złotego, ofiarowany od w. Barbary Bartoszewskiej.

Bisiorów wielkich sznurów 2.

Gwiazd srebrnych połączonych 12.

Aniołów sześć srebrnych połączonych. Duch Ś. pobielany.

Różnych wotów na podziękowanie Matce Najśw. danych w liczbie sztuk 63, ważą srebra grzywien 10 i łotów 2.

Korony dwie połączone srebrne Najśw. Panny i P. Jezusa, ważą łotów 8.

Tablica połączona z wyrażonym obrazem Najśw. Panny, waży łotów 9.

Stopa Najśw. Panny z wypisem odpustów (których in autentico niema), waży łotów 4.

Lampa wielka srebrna z trzema łańcuszkami, waży grzywien 2 łotów 11.

Lampy 2 mniejsze, także z łańcuszkami, ważą grzywien 2 łotów 6.

Lampy 2 małe z łańcuszkami, ważą łotów 13.

U ołtarzyka noszącego szata Najśw. Panny mosiężna srebrem pobielana. Także z drugiej strony Ś. Józefa. U Najśw. Panny korona [l. 10v] połączona z sztuczka srebrną, w niej rubinków 7. Także krzyżyk białymi sadzony kamuszkami. Bisiurów z czerwonymi sznurów 6, przy nich krzyżyk srebrny połączony z obrazkami Najśw. Panny, koralów 2, u Pana Jezusa szatka pobielana, a promienie połączone, szkaplerzy haftowanych srebrem par 3, u Ś. Józefa promienie i lilia połączone oraz korona P. Jezusa połączona, w której krzyżyk srebrny [z] białymi kamuszkami 6.

Szata u Ś. Antoniego mosiężna pobielana, w której jak P. Jezusa promienie, tak Ś. Antoniego pasek, lilia, świat połączone.

Relikwiarzów z piramidami mosiężnych, pobielanych srebrem par 6 z czerwonymi gałkami, różnych świętych relikwie za szkłem z kwiatami przybrane, sprawione roku 1770 a moderno rectore.

Zakrystia przy kościele z boku, drzwi nowe futrowane, zielono malowane,

z zamkiem wewnętrznym, z klamką i zaszczipką, drzwi drugie do kościoła z niej na zawiasach [z] zamkiem bez klucza, nad nią skarbiec kościelny z oknem jednym i drzwi na zawiasach. W zakrystii szafa malowana niebiesko, w niej szufladek 6 małych, dwie do kielichów składania z drzwiczkami na zawiasach. Szuflady podwójne, jedna dawniejsza, a druga nowa do składania ornatów numero 12. Posadzka wymoszczona cegłą.

Ornaty nowe solenne sprawione cura moderni rectoris wyrażają się:

1mo. Ornat bogaty sztofowy, na dnie białym w kwiaty złote, [z] kampaną szczerozłotną, oblamowany, z stułą, manipularzem i z całym ubraniem na kielich, podszyty niebieską kitajką, w roku 1772 ww. jpp. Siesiccy pisarzowie ziemscy wilkomierscy Najśw. Pannie ofiarowali.

2do. Ornat białej mory lamowy, z kolumną lamową niebieską w kwiaty srebrne, okładany kampaną białą szychową, z stułą, manipularzem i całym ubiorem na kielich, podszyty kitajką granatową, z wstęgą do zawiązania.

3tio. Ornat materii w paski białe i niebieskie, a kwiaty duże srebrne i zielone, z stułą, manipularzem i palką, podszyty kitajem czerwonym, okładany pół galonem złotym, z wstęgą błękitną do przepasania.

4to. Ornat siarczysty w kwiaty srebrne duże różne, z stułą, manipularzem i palką, a welum białej materii w kwiaty złote i czerwone, podszyty gredyturą granatową, kampaną białą szychową okładany, z wstęgą nową do przepasania. Ta materia i zasłonki ofiarowane od w. Mateusza Kościółkowskiego chorążego wilkomierskiego.

5to. Ornat biały sztofowy w kwiaty złote, czerwone, zielone, z stułą, manipularzem i całym ubiorem na kielich, okładany kampaną szychową białą, podszyty kitajką mienioną, ta materia i zasłonki ofiarowane od wjp. Wiktora Kościółkowskiego sędziego ziemskiego wilkomierskiego.

6to. Ornat morowy biały w kwiaty czerwone i paski, z kolumną atlasu czerwonego w kwiaty i paski białe, z stułą, manipularzem i całym ubiorem na kielich, kolumna okładana kampaną złotą, boki zaś kampaną szychową, podszyty kitajką fioletową z dawniejszych zasłonek, z tasiemką do przepasania.

7to. Ornat zielony morowy z kolumną czerwoną w kwiaty złote [l. 11] materii dawniej kościelnej, z stułą, manipularzem, palką i welum adamszkowym, galonikiem białym bantajerowym okładany, astrachanią niebieską podszyty.

8vo. Ornat fioletowy z zasłonek kościelnych, boki w paski białe i kwiatki, kolumna fioletowego gredyturu, z stułą, manipularzem, palką i welum adamszkowym, kwiaty duże, okładany galonem bantajerowym białym, podszyty astrachanią niebieską.

9no. Ornat czerwony adamszkowy z kolumną białej kitajki, przesywany z dawniejszego, z stułą i manipularzem z zielonej materii, a końce czerwonej,

okładany białym galonikiem bantajerowym, astrachanią niebieską podszyty, z całym ubraniem na kielich.

10mo. Ornat czerwony adamaszkowy z kolumną żółtą, z stułą, manipularzem, velum i bursą, okładany frędzelką jedwabną w koło, a we środku tasiemką, czerwoną astrachanią podszyty. Te ornaty w roku 1772 sporządzone i przesywane.

11. Ornat sztofowy biały w kwiaty złote, czerwone, zielone, z kolumną żółtawą zieloną lamową w kwiaty, podszyty kitajką czerwoną, z stułą haftowaną srebrem, z manipularzem sztofowym, przy kolumnie kampana srebrna, a w koło żółta szychowa, velum atlasu żółtego, z palką i bursą oraz wstęgą do przepasania dawny.

12o. Ornat drojetu czerwonego z kolumną białego sztofu w kwiaty, z stułą i manipularzem czerwonymi, okładany kampaną białą szychową, podszyty kitajką czerwoną.

13o. Ornat czerwony atlasowy, wyszywany srebrem i blaszką, kitajką czerwoną podszyty, z stułą i manipularzem, złotą kampanką okładany.

14o. Ornat niebieski adamaszkowy, z kolumną ceglastą w kwiaty złote, w koło galonik srebrny, podszyty astrachanią.

15o. Ornat czerwony w paski i w kwiaty złote, z kolumną zieloną aksamitną, kampanką okładany białą, bez stuły i manipularza.

16o. Ornat biały sztofowy stary w kwiaty różne, z kolumną sztofową zieloną, z stułą, manipularzem, okładany galonikiem złotym.

17o. Ornat zielony w kwiaty duże białe, sztofowy, z stułą i manipularzem, w koło tylko galonem srebrnym okładany, stary.

18o. Ornat fioletowy bantajerowy stary, z galonem bantajerowym.

19o. Ornat niebieski bantajerowy, z stułą i manipularzem, stary, z kampanką nową bantajerową.

20. Ornat zielony aksamitny, z kolumną morową kafową, galonikiem srebrnym okładany, podszyty kitajką, bez stuły i manipularza.

21. Ornat zielony bantajerowy, [z] kampanką we szrodku, a boki galonem srebrnym okładany, podszyty astrachanią.

22. Ornat czerwony adamaszkowy, frędzelką w koło, a taśmą we środku okładany, z stułą kamlotową i manipularzem.

23. Ornat czerwony fioletowy z kolumną czerwoną, z galonem.

24. Ornat czerwony gredyturowy z kolumną białą w kwiaty srebrne duże, lamka niebieska, z stułą, manipularzem i całym ubiorem.

25. Ornat czerwony morowy w paski, nowy, z kampanką żółtą szychową, z stułą, manipularzem i całym ubraniem, astrachanią zieloną podszyty. [l. 11v]

26. Ornat niebieski nowy drojetowy, z kolumną paśowej kitajki, okładany galonikiem żółtym szychowym, z stułą, manipularzem i całym ubiorem, podszyty astrachanią niebieską.

27. Ornat biały stary, w paski różne, okładany czerwoną kitajką, z stułą, manipularzem i z całym ubraniem, astrachanią podszyty.

28. Ornat niebieskiej kitajki, stary, z kolumną mienionej, z stułą i manipularzem.

29. Ornat morowy kolorem kafowym, w kwiaty wielkie złote, z kolumną lamową ceglastą, okładany galonem żółtym bantajerowym, z stułą i manipularzem i całym ubraniem, podszyty astrachanią czerwoną.

30. Ornat aksamitny czarny, z kolumną sztofową w kwiaty białe różne, galonikiem białym bantajerowym okładany, z stułą, manipularzem i całym ubraniem, podszyty astrachanią czerwoną.

31. Ornat drojetowy czarny, z kolumną zieloną w paski białe i złote, okładany galonikiem żółtym, z stułą, manipularzem i całym ubraniem, podszyty niebieską astrachanią.

32. Ornat drojetowy z kolumną żółtej kitajki, czarny, z stułą, manipularzem i całym ubraniem, podszyty astrachanią niebieską.

33. Ornat bogaty, na dnie żółtym w kwiaty srebrne wielkie, bez stuły i manipularza, velum tejże materii, podszyty astrachanią, galonikiem białym w koło, a pośrodku kampaną okładany, podszyty czerwoną astrachanią, roku 1782 ofiarowany kościołowi od jw. Tyszkiewiczowej starościnej żmudzkiej razem z albą.

Kapa nowa atlasu czerwonego w paski żółte, kwiaty białe, z listwą białego sztofu w kwiaty złote i niebieskie, z zasłonki kościelnej, złotym galonikiem w koło obłożona, z listwą. Kaptur tejże materii jak i listwa, z kampaną złotą, z frędzelką złotą, z trzema różyczkami karmazynowymi, podszyta niebieskim gredyturą na klejance, do zapinania haftki srebrne nowe, roku 1772 sprawiona.

Kapa czerwona z listwą ceglastej mory, stara, haftki nowe srebrne.

Baldachim nowy noszący, białej materii w kwiaty złote duże, podszyty kitajem czerwonym, w koło frędzle żółtego jedwabiu, oraz i tasiemka żółta jedwabna, z gałką mosiężną z krzyżykiem, sprawiony ut supra.

Alba nowa holenderskiego płótna z koroną, robioną w kwiaty wielkie wyszywane, podszyta kitajką nową niebieską, z wstęgą zieloną gredyturą do zawiązywania, sprawiona roku 1779 a moderno rectore.

Alba szwabskiego płótna z koroną siatkową, podszyta czerwoną astrachanią, z wstęgą czerwoną, w. Anna Siesicka pisarzowa ziemska wilkomierska sprawiła.

Alba nowa szwabska z koroną na płócienniku, w kwiaty wyszywane wielkie, z tasiemką białą, jw. Tyszkiewiczowa starościna żmudzka ofiarowała.

Alba nowa szwabska z koroną siatkową w kwiatki wyszywana, z wstęgą białą w kwiaty.

Alba tegoż płótna z koroną siatkową w kwiatki, z wstęgą żółtą.

Alba nowa tegoż płótna z koroną starą, z wstęgą fioletową, a rectore moderno.

Alba dobra szwabska z koroną w kwiaty, z wstęgą zieloną.

Alba nowa z koroną siatkową, z wstęgą fioletową w kwiatki.

Alby dwie nowe tego roku sprawione, z korunami wąskimi.

Alby dwie tkackiego płótna z korunami, [roku] 1783 sprawione a rectore moderno.

Alby 4 codzienne ordynaryjnego płótna, zażywane, z korunami.

Alby 3 stare z korunami szerokimi. [l. 12]

Korporałów batystowych nowych 15, starych zaś 8.

Subkorporałów dawniejszych 15, starych zaś 8.

Korporałów pod monstrancją 5.

Puryfikaterzów dobrych 29.

Humerałów szwabskiego płótna 5.

Humerałów zakonnych, wysadzonych paciorkami i koralami

Humerałów nowych tkackich 8.

Komża nowa rąbkowa, z koroną bielową, z wstęgą szeroką, w bokach różyczki marszczona, sprawiona [roku] 1780 a moderno rectore.

Komża rąbkowa dawniejsza, z koroną bielową, z wstęgą siarczystą.

Komży szwabskie dobre, z korunami i wstęgami 3.

Komż tkackich używanych z korunami 8.

Komż dla chłopców, większych i mniejszych 11, brackich zaś 6.

Paski jedwabne 2, z nich 1 karmazynowy z kutasikami granatowymi, drugi różowy bez kutasików.

Paski niciane czerwone 2. Pasków białych nicianych 5.

Birety 2 z kutasami, a 2 bez kutasów, sukienne.

Towalnia wyszywana jedwabiem czerwonym suto i srebrem, starodawna, do niej wąskie skrzydła wyszywane podobnie.

Towalnia bawełniczna, szlak złoty, końce ze złotem tkane, dawna.

Towalnie wyszywane, szwabskie, włóczką, dobre 3, superfinem 1.

Towalni nowych płótna cienkiego, z listwami przszytymi 5.

Towalni dwie, wyszywane jedwabiem. Towalni z korunami dobrych 10.

Namiotek szwabskich używanych 15, tkackich cienkich dobrych 18. Tkackich starych 61. Domowego płótna starych 68.

Ręczników tkackich 2. Ręczników do ołtarzów 9, a wyszywanych 2.

Portatylów dawniejszych cum sigillis 3, a nowych a moderno rectore 2.

Lichtarzów cynowych z sztyftami żelaznymi par 4. Lichtarzów cynowych z sztyftami cynowymi par 13. Lichtarzów nowych par 3.

Lichtarzów mosiężnych wielkich para 1. Małych mosiężnych par 2.

Kropielniczka do wody święconej w zakrystii cynowa 1.

Ampulek cynowych par 5, tacy zaś 4.

- Dzbanek cynowy z łączkiem do wody święconej 1.
 Dzbanków cynowych do kwiatów stawiania para 1.
 Krzyż cynowy 1. Kociołków mosiężnych do wody 2.
 Lawaterz mosiężny z blachą spodnią, z nakrywką, z figurką małą Crucifixi Domini, z szrubą oraz z skrzydłami dwoma przybitymi, w zakrystii.
 Krzyż mosiężny bracki z postumencikiem 1.
 Trybularz mosiężny stary z łańcuszkami mosiężnymi, łotką ześciana.
 Aniołków mosiężnych pobielanych z lichtarzykami par 2.
 Lichtarzyków pobielanych mosiężnych na kształt lustrów 2.
 Gałki mosiężne do chorągiew polnych pobielane 2.
 Gałki mosiężne do proporców pobielane 4.
 Lampy miedziane 2. Jabłko miedziane do ogrzewania rąk na zimę.
 Lichtarżów drewnianych wielkich malowanych z sztyftkami żelaznymi 8.
 Lichtarżów mniejszych drewnianych malowanych 24.
 Lichtarżów wiszących z essami, z gałkami i sznurami 4.
 Essów żelaznych ślusarskiej roboty na wielkim ołtarzu par 3.
 Żelazo na dwie hostie, sprawione roku 1763 a moderno rectore.
 Szczypców par 2. Kocioł spiżowy roszczepany 1 w zakrystii.
 Krzyże drewniane do procesji malowane 2. Krzyż mały 1. [l. 12v]
 Krzyże mniejsze drewniane malowane do ołtarzów z postumentami 3.
 Krzyże wielkie 2: na belce kościelnej 1, drugi w babińcu.
 Chorągiew bracka polna karmazynowej kitajki z krzyżem we środku, w koło litery czerwone JEZUS M. I. I. A.
 Chorągiew nowa od bractwa sprawiona czerwonego kamlotu, z obrazem z jednej strony Ś. Michała, a z drugiej Ś. Józefa, z frędzlami, kutasami, sznurkami włóczkowymi, z drzewcem malowanym, z krzyżem blaszanym.
 Chorągiew czerwonego harusu, z obrazami Ś. Mateusza i Ś. Elżbiety, z frędzlami.
 Chorągiew granatowego harusu, z obrazem N. Panny i Ś. Kazimierza, z frędzlami.
 Chorągiew żółta adamaszkowa stara, z obrazem P. Jezusa i Ś. Kazimierza, z frędzlami.
 Chorągiew tejże materii mała, z obrazem Ś. Antoniego i Ś. Stanisława, z frędzlami.
 Chorągiewki 2 małe czerwonego harusu, z obrazami N. Panny i innych świętych.
 Chorągiew żałobna harusowa, z frędzlami, katarami, sznurami, dobra.
 Kotły miedziane 2, skórą powleczone, rozbite.
 Cieniów dętych par 2. Cieniów płaskich oprawionych w blachę w kolorach pary 4.
 Lamp szklanych 80. Kubełek do wody święconej.

- Obraz w ramach snycerskiej roboty pozłacanych Ś. Józefa i Ś. Teresy.
 Obraz P. Jezusa Ukrzyżowanego nowy w ramach niemalowanych.
 Obraz stary P. Jezusa Ukrzyżowanego w ramach.
 Obraz na desce P. Jezusa Nazareńskiego malowany, cierniowa korona,
 powrozy i szkaplerz srebrne. Obraz rznięty P. Jezusa Nazareńskiego mały.
 Obraz P. Jezusa w grobie leżącego.
 Lustro w zakrystii w czarnych ramach.
 Grób Pański. Bram stolarskiej roboty malowanych 5.
 Katafalk od gradusów 4, trumna, postument malowane.
 Krzesło wielkie, suknom karmazynowym obite, mniejsze obite 2.
 Skrzyń większych i mniejszych okutych żelazem z zamkami 5.
 Szufłady do składania świec i lamp 3.
 Sukno czerwone we dwa brety do nakrycia gradusów ołtarza wielkiego.
 Sukno także w jeden bret do nakrycia innych ołtarzów.
 Zasłona ołtarzy sukna zielonego harusu.
 Całun czarny sukienny z krzyżem białym, stary.
 1 Antependia atlasowe białe w kwiaty wyszywane jedwabiem, podszyte płótnem.
 20 Antependium kitajki niebieskiej mniejsze, z brzegu szeroko wyszyte.
 30 Aksamitne czerwone, wyszywane w kratkach.
 40 Włóczkowe, całe czerwono i białe wyszywane.
 50 Żałobne aksamitne z białą kitajką.
 Namiotek do nakrycia ołtarzów drukowych starych i nowych 10.
 Tabernaculum, gdzie się monstrancja wstawia, wybite manczestrem karmazynowym, kitajką czerwoną, kampaną żółtą szychową, kwiatkami robionymi ozdobiona i nędzą białą
 Nędzy żółtej dwa szmaty, nędzy białej szmat 1.
 Opona zielona z frędzlami jedwabnymi, a kutasy włóczkowe.
 Koberzec jeden zażywany i obicie perskie w paski różne.
 Kwiatów robionych w kolorach par 3. Dzbanków do kwiatów par 3.
 Kwiatów para z bisiurów robionych.
 Zasłonki bogate nowe z materii siarczystej, para 1.
 Zasłonka nowa bogata sztofowa z kampaną dokoła 1.
 Zasłonek sztofowych zielonych par 2. Zasłonek białych w kwiaty złote para 1. Zasłonek zielonych drojetowych z kampaną złotą para 1. [l. 13]
 Zasłonek lustrynowych różowych w paski z kampaną złotą para 1.
 Sukienka P. Jezusa Nazareńskiego lamowa na dnie niebieskim w kwiaty srebrne, cyfrowana kampaną srebrną szewką.
 Zasłonek ceglanych w promienie para 1. Zasłonek niebieskiej kitajki par 2.
 Zasłonek kitajki mienionej par 2. Zasłonek białych pół atlasowych para 1.
 Zasłonek małych karmazynowych drojetowych para 1.

Zasłonek żółtych para 1. Zasłonki czerwone, para 1.

Zasłonek gazowych jedwabna [!] par dwie. Zasłonka różowa 1.

Zasłonki małe w paski zielone i białe 2.

Baldachimek złotem i srebrem tkany. Baldachimek stary niebieski. Baldachimek granatowy wyszywany jedwabiem.

Chustek w różnych kolorach i gatunkach, jedwabnych i gazowych, numero 19.

Napiersnik haftowany złotem i srebrem 1.

Bisiurów wielkich i małych sznurów 26, a 1 sznur z koralami mieszany.

Zasłona drojetowa na dnie białym w kwiaty czerwone, z kampaną srebrną w koło.

Bursa z stułą do chorych czerwono niebieska, wyszyte imię Jezus.

Bursy tkane z włóczku w kolorach różnych 2.

Mszał in 4to majori nowy, czerwono oprawiony, z futerałem.

Mszał in folio majori dawny, z klauzurkami oprawny de novo.

Mszał in folio minori stary, z klauzurkami oprawny de novo.

Mszaliki żałobne 2. Ewangeliczek 2. Agendki małe 3.

Brewiarz niewielki, de novo oprawny, z klauzurkami, do chóru.

Gradualik chórowy 1.

Poduszek włóczkowych tkanych pod mszały 8.

Żadnego funduszu na lampę ustawicznie gorejącą nie ma kościół, przecież terazniejszy jks. pleban stara się, aby się zawsze paliła.

Cmentarz oparkaniony ciosanym parkanem i pokryty gontami [w roku] 1772, z dwoma fortkami z boku, do jednej drzwi na zawiasach, do drugiej sztachetowe, oraz ex fronte brama z dwoma fortkami zabitymi kratami, malowana czerwono, drzwi podwójne malowane takż, zawiasów do nich par 3, zaporą drewniana.

Dzwonnica na dwa piętra, budowana w roku 1765. Okna ma 4, pokryta gontami, z kopułką małą i krzyżem średniej wielkości, stolowanie z tarcic, a podłoga z dylów, wrota sztachetowe na biegunie.

Wielki dzwon od kamieni 10 okuty.

Dzwon drugi od kamieni 6. Dzwon trzeci od kamieni 3. Dzwon 4ty mały od kamieni 2. Dzwon 5ty mały od kamienia.

Sygnatura od kamienia w wieży kościelnej.

Dzwonków do ołtarzów 8 cale małych i przy bursach 7.

Przy zakrystii wiszący dzwonek 1. Przy szkole wiszący od funtów 4ch 1.

SZPITAL

W stronie kościoła szpital nowy zabudowany roku 1766 a moderno rectore, dranicami pokryty, koniec niedokończony, słomą pokryty. W nim przeciwne

izby dwie z komorami, sieni duże, w boku onych dwie izdebki małe, także komórki mające. Każda izba i komora drzwi ma na zawiasach z klamkami i zaszczytkami, komórki dwie na biegunach. Okien w izbach większych po dwa szklanych, a trzecie małe, w komorach po jednym wielkim i w izdebkach po jednym małym szklanym. Piece w nich piekarniane, w liczbie 4. W koło i z boków mają ogródki małe ubodzy. Funduszu niema żadnego. [l. 13v] Ubogich mężczyzn 4, bab zdrowych 6, ślepych 3 i 1 łazarka. Powinność ich codziennie rano i wieczór różaniec w kościele odmawiać, kościołowi służyć. Żyją z jałmużny parafianów.

Zakrystian z drugiej strony kościoła ma domek kościelny, idque piekarnię z komorą i sienią, słomą kryty, drzwi na zawiasach, okno piekarniane szklane. I ten nie płatny, z kościoła tylko żyje. Obok domek z świrońkiem i obórką starymi, piekarnia z komorą z boku i przeciwną, z sienią dużą, lecz stary nadgniły, mieszka organista płatny z plebanii.

PLEBAN

Plebanem jest wjks. Michał Alojzy Lubort Kołyszko, poddziekani wiłkomierski, w tymże powiecie i parafii kowarskiej szlachetnie urodzony, wieku lat mający 53, rządzi tą plebanią od roku 1761 mca marca 13 dnia. W seminarium djacezealnym wileńskim edukował się lat 4, a w 5tym roku 1756 mca decembra 26 dnia, w dzień Ś. Szczepana, na prowizją ś. p. wjks. Ludwika Żuka dziekana i plebana wiłkomierskiego ab Illustrissimo Zienkowicz suffraganeo Vlnensi wyświęcony, z którego komendy w lat pół pięta postąpił na tę plebanią kowarską, prezentowany od jw. Kazimierza Tyszkiewicza starosty gitańskiego w roku 1761 bez najmniejszego odtąd kwestionowania o prezentę i inwestowany w tymże roku mca maja 14 dnia ab Illustrissimo Zienkowicz episcopo Vlnensi. Żadnego innego beneficjum nie mający.

Wikariusza dopiero ma jks. Dionizego Budryka kanonika regularnego, urodzonego szlachetnie w Księstwie Żmudzkiem parafii retowskiej, mającego lat więcej 40, wyświęcił się w zakonie swoim, rok pierwszy przy tej plebanii, zdolnego i ochoczego jak do mówienia nauk, kazań, tak i do pracy in vinea Christi. Pensji ma złotych 200 i akcydensa mniejsze kościelne juxta decretum synodale.

BRACTWA

Bractwa są wprowadzone dwa. Jedne Ś. Józefa Oblubieńca Najśw. Panny w roku 1708 dnia 19 marca za jks. Zdanowicza plebana kowarskiego. Drugie Różańca Najśw. Panny wprowadzone w roku 1771 dn. 13 octobra za aprobatą officii Celsissimi Principis L[oci] O[r]dinarii Vlnensis. Żadnych dochodów

ani funduszów pomienione bractwa nie mają. Jeżeli dawniej na kwestę w swojej parafii wychodzili, cokolwiek zebrali, obracali na porządek bracki i chorągwie, po skasowaniu kap bractwa zaniedbali, ledwo na procesjach miesięcznych asystować zbierają się. Nabożeństwa swoje brackie dopełniają spowiadając się w odpustach, idą na Ś. Józef i uroczystości Pana Jezusa i Matki Najświętszej. Sprzętu te bractwa osobliwego nie mieli ani mają, oprócz wyrażonych chorągwi. Odpusty zwyczajne są in autentico wyrażone perpetuis temporibus pozwolone. Sum nie mają.

ZAKONNICY

W parafii kowarskiej żadni nie znajdują się zakonnicy. O mil dwie są ksks. bernardyni w Traskunach. Żadnych krzywd nie czynią.

PLEBANIA

Przy kościele rezydencja, a plebania o pół mili od kościoła, teraz przezwana folwarkiem, gdzie jj. ksks. plebani dawniejsze niemal ustawicznie mieszkali dla lepszej wygody i umniejszenia expensów. Rezydencja na staję dobre od kościoła, na pagórku, mająca plac ze wszelkim zabudowaniem swoim, ogrodami i też szpitalnym, [l. 14] szkolnym, kościelnym, cmentarza i dwóch domów organisty i zakrystiana, najwięcej wynoszącej dwa morgi miernicze, a morg jeden zabrany z dawna od dworu kowarskiego. Zabranym był i ten plac, gdzie teraz szpital, ogród i szkoła, oraz i kurs zaniedbany, aż w roku 1763 od jw. Tyszkiewicza starosty gitańskiego za wielkim staraniem jks. plebana terażniejszego zostały przywrócone, przeto o resztę rekuperacja do dalszego czasu sposobniejszego odłożyła się. Idąc do kościoła przez mostek nad rowem nowo postawionym w lewo budynek szkolny, w prawo ogród, a w stronie szpital onego, przez drogę idąc z miasteczka do browarów żydowskich ku rzece Świętej wraz bramka okryta gontami z fortką, drzwi mającą na zawiasach, a wrota z tarcic na biegunach, w lewej stronie rezydencja, w prawej stajnia, na przeciw budynek czeladny oraz świreń na dwóch piętrach. Rezydencja reparowana de novo z przybudowaniem trzech pokojów w roku 1775, pokryta gontami, z mostkiem na 3 gradusy, z facjatką malowaną Imię Jezus i Opatrzność Boska. Dymniki w dachu dwa szklane, kominy wyprowadzone 3. Drzwi sienne podwójne futrowane, czerwono malowane, na zawiasach i z klamką i zasuwką żelazną, okienko w lewo. Sień duża, glina wybita, z której [drzwi] w prawo do pierwszej izby na zawiasach z zamkiem wewnętrznym, z klamką żelazną i zaszczepką, w lewej kominek z gzymsem pod stolowanie z gipsem wyprowadzony osobno po zakominie z zasłoną na płótnie malowaną, piec seledynowy z gzymsem i framugą, w prawej

stronie okna dwa w kit oprawne, w dwóch kwaterach każda, na zawiasach z kruczkami, w końcu drzwi podwójne fasowane do pierwszego pokoiku na zawiasach francuskich z zamkiem angielskim, z dwoma żelaznymi gałkami, w tym okna dwa także w kit oprawne na zawiasach z kruczkami, w lewej przy drzwiach kominek także jak pierwszy, zasłona \na/ płótnie malowana i piec biały farfurowy na pół z drugim pokojem pobocznym, z gzymsami, framugą i facjata, oraz z gałkami w górze z obydwóch stron, do którego drzwi fasowane na zawiasach francuskich z zamkiem angielskim. Okno jedne, także w kit oprawne, na zawiasach z kruczkami, pomost w nim w taflach robiony, ćwiekami żelaznymi przybijany, przy oknie z prawej strony drzwi utajone w pomoście do sklepiku małego cztery łokcie murowanego z schodkami murowanymi, przy kominie szafka murowana bez zasłony. Z tego pokoiku drzwi do trzeciego, gładkie na zawiasach, z zamkiem krytym wewnętrznym, w którym [okno] mniejsze w kit oprawne w dwóch kwaterach, na zawiasach z kruczkami i kratą żelazną, gliną wybitą, z niego drzwi do sekretnego pokoiku na zawiasach z zasuwką, pod nim sklep murowany, długi na 5 łokci, szeroki na 4, z oknem szklanym i kratą żelazną, drzwi dwoje do niego na [l. 14v] zawiasach z jedną klamką, drugie z kolcem leżące, wschody murowane, a drugie małe drewniane, z drugiego pokoiku drzwi fasowane na zawiasach francuskich z zamkiem krytym wewnętrznym, z klamką i zasuwką do izby pobocznej, gdzie w lewo drzwi do pierwszej izby podobnie na zawiasach francuskich z zamkiem krytym. Te izby dwie mają tynkowane ściany i pobielane stolowanie, wymoszczone tarcicami, oraz podłogi i gwoźdźmi żelaznymi przybijane. Pierwsza izba wymoszczona przez trzecią część cegłą. Tudzież kredens nowy stolarskiej roboty, malowany, w dwóch kondygnacjach, pierwsza do muru kominowego przybita, ma drzwiczki na zawiasach z klamką, z którego do komina wejście dla palenia pieca w pokojach, do którego zamykania blacha żelazna na zawiasach z klamką oraz zasłona do komina, w drugiej zaś kondygnacji drzwiczki podwójne na zawiasach z zamkiem wewnętrznym i zaszczepeką, 4 złożenia znajdują się. Z drugiej izby pobocznej wychodząc w prawo drzwi sienne na galeryjkę, wymoszczoną tarcicami i balasami z podwórza danymi i mostkiem, które fasowane na zawiasach i zasuwką. Okienko okrągłe, a na przeciwko stacja jks. komendarza z poboczną komorą wytynkowane i pobielane, w niej pomost z tarcic, a komórka gliną wybita, w której okno 1 szklane w drzewo oprawne z kwaterą zasuwaną, w stacji zaś okno 1 ku kościołowi dwóch kwaterach, na zawiasach, z okiennicami malowanymi ze środka na zawiasach. Piec pierwszą skrzynię mający kafli seledynowych, drugie dwie z białych nakrapianych niebieską, w framudze od komory murowanej postawiony z kominkiem jedno gzymsowym, osobno po za kominie wyprowadzonym z zasłoną drewnianą, drzwi dwoje malowanych na zawiasach z zaszczepekami, a

jedne z klamką. Obok tej stancji izba na śpizarnią obrócona, wymoszczona do większej połowy deskami, okien 2 szklanych w drzewo oprawnych. Drzwi na zawiasach z klamką, pod nią piwnica murowana z okienkiem jednym za kratą żelazną, do niej drzwi z sieni leżące podwójne na zawiasach z klamką, nad szycją tej piwnicy wschody na górę z drzwiami i z klamką, sieni wystolowane. Ta rezydencja na podmurowaniu cała, nad którym w koło daszek z gontów dany. Okolic teraz 8 w pierwszym końcu na zawiasach z kruczkami, a dwie z sztyftami, przez uszak ze środka zasuwają się.

Lodownia w końcu rezydencji, w ogródku ku kościołowi drewniana, zasieki dwa tylko mająca, drzwi 1 na zawiasach, nad nią świronek słomą kryty z gankiem prostym, drzwi na zawiasach z klamką, pomost w świronku z tarcic. Anno 1778 kopana i stawiona.

W końcu rezydencji ku południowi sadek założony mały, gdzie znacznego drzewa niema, oprócz agrestu, porzeczek, wiszeń, kilka śliw małych i gruszek, szczepy wymarżyły wszystkie. Przy nim świren stary na dwa piętra słomą kryty, zasieków wielkich trzy, małych 6, drzwi oboje na zawiasach z zamkami wewnętrznymi prostymi z klamkami, w górze stolowanie z tarcic, okna dwa z okiennicami na zawiasach, a 1 z kratą żelazną, reparacji lub nowego bardziej trzeba.

Budynek czeladny stawiony w roku 1764, okryty dranicami, dach [l. 15] potrzebujący reparacji. W nim w lewej stronie na wejściu izba, drzwi gładkie na zawiasach z klamkami, z zaszczepkami, okien 3 w drzewo oprawnych. Ławy dwie. Piec z kapturem, mający połowę kafowych, a drugą zielonych kafli, z kominkiem, z gzymsami i cyframi pod stolowanie, z sieni murowanym wyż stołowania. Komora poboczna z oknem jednym szklanym, drzwi jedne z izby, drugie z niej do sieni na zawiasach z klamkami i zasuwkami. Sieni duże z drzwiami na zawiasach z klamką przepierzone, gdzie kuchnia z stolowaniem z dylów, tam skrzynia duża stara czyli szafarnia na zawiasach, okno 1 wycięte małe. Na przeciw tej izby piekarnia z komorą, piec bity z gliny, ławy dwie, okien z okiennicami 4, w komorze 2, żarna nowe, oboje drzwi do komory i piekarni na zawiasach z klamką.

Stajnia nowa, gontami kryta, idąc w dół ku kościołowi, od sążni 13 dłużyńy, a 4 szerzyńy, we środku wozownia, przy niej obórka w jednych ścianach budowane i pod jednym dachem, z szczytami po końcach ciosane, z podwórza i ze środka stajnia i wozownia, oraz i obórka, tylko w jednym końcu nie ciosana. Drzwi do stajni na zawiasach, z klamką i probojami gruntowymi, wymoszczona dylami. Przeoryn w niej siedem. W wozowni drzwi podwójne, na zawiasach i z klamką do zamykania. Góra stajni i wozowni wymoszczona łatami do składania siana. W obórce drzwi na zawiasach z klamką, w niej przepierzenie na dwie obórki dla świń i gęsi. Anno 1777 zabudowana.

Studnia w pośród podwórza wykopana od sążni półpiąta, zrąb dębowy dany w niej, jeszcze nieskończona.

Browarek na dole w tyle rezydencji plebańskiej nad krynica roku 1779 wystawiony z łaźnią kupioną, dranicami kryty, drzwi do niego na zawiasach z klamką, drzwi do łaźni małe.

Warzywnia za budynkiem czeladnym i ogrodem na gruncie dwornym w pół zajmującym postawiona, słomą kryta z sienią, piec z gliny bity, drzwi dwoje na biegunach z klamką.

Ogródek warzywny za budynkiem czeladnym podługowaty ciągnie się od świrna aż do szpitala, drugi ogródek od węgła rezydencji aż ku wrotom kościoła. Trzeci ogród większy w dole przy parkanie cmentarzowym.

Ogrodzenie – począwszy od stajni aż do rezydencji parkan w szuflach z drzewa, od rezydencji aż do warzywni także parkan, z jednej strony lewej od rezydencji do świrna, od świrna do budynku czeladnego ciosany z jednej strony, od tegoż aż do wozowni nie ciosany. W roku 1779 oparkowano.

Domek na placu dwornym stary, wystawiony gdzie dawniej był browarek, mieszka w nim ubogi kościelny.

PLEBANIA LUB FOLWARK

Od kościoła pół mili plebania, w której przeszli jj. ksks. plebani mieswali niemal ustawiczne mieszkania dla utrzymania gospodarstwa i mniejszego expensu, terażniejszy zaś pleban przy kościele zawsze rezyduje, na czas krótki zajężdza do folwarku Swirny nad Progą nazwany, w którym zabudowania są te. Budynek mieszkalny słomą pod łopatą kryty, wchodząc w lewo izba z komorą [l. 15v] i śpizarnią, w izbie okien wielkich 3, ławy dwie, piec zielony, drzwi na zawiasach z klamką i oknem wielkim jednym, do śpizarni drzwi na zawiasach także, z klamką, okno małe, z niej sieni duże, drzwi na zawiasach z przepierzeniem do kuchni, na przeciw piekarnia nowa z komorą nową, ławy dwie, drzwi oboje nowe na zawiasach z klamkami, stępa 1, stęporę 3, żelazem okute, żaren dwoje nowych, okna małe zasuwane, reperowane de nowo roku 1769.

Świrny osobne dwa w prawej stronie z rumu wychodząc, jeden roku 1781 gontami pokryty, z końców ma szczyty dwa, z gankiem wymoszczonym, drzwi na zawiasach z klamką i zamkiem wewnętrznym. Zasieków w nim 4. Drugi obok słomą kryty pod łopatą, z gankiem, drzwi na zawiasach z klamką, w nim zasieków wielkich 3, mniejszych 6. Ten przestawiony w roku 1766.

Gumno na przeciw budynku od sążni 16, pod łopatą kryte, z osiecią przesypaną, z stronicami ciosanymi, gliną wybite, drzwi w osieci na zawiasach z klamką, wrota jedne podwójne z tarcic, na biegunach, z żelaznym w górze oknem, z klamką i probojami, przytoczek, wrota stare pojedynkowe, w tyle

powieć grodzona z dachem gumiennym złączona. Odryny z gumna wychodząc w prawo, także na przeciw budynku pod jednym dachem 3, z wrotami z desek na biegunach, klamki są do dwóch. Te odryny i gumno przestawione roku 1769. W końcu odryn sadzawka jest kopana, karasie nodują się.

Browar nad drugą sadzawką przestawiony niedawno, słomą kryty, z łaźnią, drzwi z obu stron na zawiasach, z klamką i zasuwką. W łaźni piec bity, drzwi na zawiasach z klamką. Studnia w browarze z windą.

Obory z lewej strony budynku kwadratowe budowane, słomą kryte, w nich większych 3, a mniejszych 4. Stajnia z drzwiami do nich.

Warzywnia nowa z sienią, kryta pod łopata, drzwi na biegunach, z klamkami.

Ogrodów warzywnych 3 i chmielowy mały. Tudzież za budynkiem sad pusty z jabłoniemi dzikimi i gruszkami. Ogrodzenie wkoło, jako i ściany z prostego płotu, stojącego przed budynkiem, tylko parkan dany z jednej strony. Wrota 3 wielkich, bez pokrycia, z desek na biegunach.

Karczma niedaleko od folwarku, przy gościńcu idącym z Wiłkomierza do Kowarska, pod łopata kryta, sieni wjezdne z wrotami z obydwóch końców. Tam izba z komorą, z piecem kaflanym i krzyżowym murowanym, z kominkiem wyprowadzonym nad stolowanie, drzwi dwoje na zawiasach z klamkami, okien 3 szklanych w izbie, a w komorze 4. Przy niej świren słomą kryty i obórka, a odrynka z płotu grodzona. Karczmarz katolik Kazimierz Nowacki od lat kilkunastu na plebańskim szynku zostaje, ogród ma przy karczmie, łąkę Lejszyszki i gruntu daje się mu po morgu w każdym roku, oraz trzynasty grosz. Przy tej karczmie domek zbudowany niedawno, idque piekarnia z sieniami dużymi, wrota wielkie do niej drzwi do piekarni, mieszka kątnik.

Grunta, sianożęci w szachownicach, a pewnych nie mające, ponieważ żadnych dokumentów i ograniczenia przy kościele od [l. 16] dawnych czasów nie mieli jj. ksks. plebani. Namienia w inwentarzu jks. Januskiewicz pleban kowarski, że koło roku 1667 zabrane były dokumenta od w. Raieckiego marszałka wiłkomierskiego do dworu kowarskiego. Po śmierci jks. Drzewickiego plebana kowarskiego terażniejszy jks. pleban wszędzie szuka, dopytać się i znaleźć nie może. Graniczy z wjp. Woyszwiłło cześnikiem wiłkomierskim, z wj. pp. Andrzejem rotmistrzem wiłkomierskim i Dominikiem budowniczym lidzkim Kołyszskami, których jak antecessorowie j. pp. Mickiewiczowie za posesją jj. ksks. Drzewickiego, Januskiewiczza, Zdaniewiczza, Kozła, Niekrasza wiele zabrali gruntów, sianożęci i zarośli, tak dotąd nowe granice czyniąc zabierają, idque wjp. Woyszwiłło.

Avulsa. 1mo. Łąki Dębiny na wozów dwa zajął i rów przekopał dawniejszy od jks. Januskiewiczza kopany porujnowawszy w koło karczmy plebańskiego gruntu do łąki swej i kawał gruntu przywłaszczył. 2do. Także gdzie pomiar był karczemny i łąka plebańska za nim do łąki swojej na półtora wóza zabrał

i rowy ograniczył. 3tio. Z plebanii idąc prostą drogą do łąki kawał Stanisław Sabulis, a w lewo na górze Matokalnīs nazywającego się gruntu Piotr Sabulis i Alsnīs, ludzie w. Woyszwiłły wytrzebili i zabrali w roku 1782. Takoż za Budkami od sztuki plebańskiego gruntu dawniej lasem zarosłego, a teraz wytrzebionego, oraz łączkę szmat gruntu ciż poddani zabrali. 4to. Od gościńca z Kowarska do Wiłkomierza idąc, w prawej stronie na górze przy gruntach plebańskich końcach sznurów poddanych w. Woyszwiłły i w. Kołyszki grunt plebański lasem stojący od pomienionych poddanych ich mców jest zabrany na morgów kilkanaście, o nową granicę w roku 1778 uczynili mieniąc, iż do rowu kopanego od jks. Januszkiewicza plebana kowarskiego im należy, który że rów kazał kopać przez błotko dla spadu wody i łąki nie czynił granicy. Jakoż końce sznurów, gdzie zabrali i zabierają, nie mają między żadnej. 5to. Grunta i sianożęci pustowin dwóch, nazywających się Słupikiewskie w polu świrnowskim, między gruntami ich mców pomienionych, idque Wiłkomiedzie, Kałkuniszki, Rotaberdzie etc., są zabrane od ich mców, mało co używa plebania, przy Kałkuniszkach szmat gruntu w lewej stronie i łączkę z błotkiem, a w drugim w prawo przy gościńcu z Kowarska do Wiłkomierza takoż kawał gruntu, oraz między gruntami jp. Kołyszki, gdzie teraz żyto, idque za karczmą plebańską i za gościńcem do Wiłkomierza dwa szmatki. Item łąkę pod Pumpuciami, nazywającą się Wiłkomiedzie, z obu stron j. pan Woyszwiłło do swoich zabrał, a z końca lasem zarosłą aż do Ś[więtej] rzeki sobie przywłaszczyl z pasieką, z łąką przy gościńcu wiłkomierskim od Pumpuc idącym w prawej stronie (które antecesorowie przeszli jj. ksks. Januszkiewicz i Niekrasz zarabiali, teraz zarosłe, violenti modo są zabronione plebanii kowarskiej od tegoż j. mci). [l. 16v] 6°. Do zamiany w roku 1772 augusta 31 dnia czynionej, za konsensem Celsissimi Principi Loci Ordinarii na piśmie danym, między plebanią a j. pp. Kołyszka i Woyszwiłła, niedostaje gruntu morgów półtora od j. pp. Kołyszaków należącego według powtórnego wymiaru od jp. Mateusza Makarskiego komornika wileńskiego w roku 1779 czynionego. 7°. Przy samym folwarku łąka Praga nazwana przez jj. pp. Ludwika i Jana Bartoszewiczów zabrana i do połowy od ichże zagrodzona, druga łąka w lesie ku Żybuciom takoż zabrana. Dwa szmaty gruntu z łączką na dwa wozy pod Bu\d/kami, za drogą idącą ku Dyrwantom są zabrane o co proceder wszczęty w roku 1777 i na podkomorzego z grodu wiłkomierskiego odesłano.

1°. Pod plebanią łąka Delinia, rowami osuszona w roku 1780 kopanymi, na wozów 7.

2°. łąka za wsią Jakuńcami, takoż rowy dla spadu wody mająca nowe, na wozów 15.

3°. łąka w lesie za tąż nad rzeką Armukszną, granicząca z łąkami j. pp. Bartoszewiczów, Rosiłowiczami i Kowarskiem, na wozów 10.

40. Łąk pod karczmą na wozów 4.

50. Łąka Wiłkomiedzie pod Pumpuciami obszerna, ale nie roście na wozów 10. Inne małe łączki między zmianami pola.

60. We wsi Wiciunach są sznury, koszą się na plebania na wozów 10.

70. Łąka Lejszyszki graniczy z szlachtą Rosiłowiczem, Piękowskim etc. Za Budkami karczmarz one kosi na wozów 6.

W pierwszym polu od Kowarska w szachownicach będącym zasiewa się żyta purów ryskich 35 i pszenicy purów 2. W drugim bez szachownic od plebanii ku karczmie i za karczmą oraz w polu Mickuniskim, za karczmą jp. Woyszwiły, największym pada purów ryskich 40 i pszenicy purów 2. W trzecim ku dworowi jpp. Kołyszaków i wiosce Budkom, oraz i w Poprockim polu na pustoszy jednego pola zasiewa się purów ryskich 38 i pszenicy purów 2.

Użytek żyta – jak daje Pan Bóg, urodzaj bywa koło 100 kop lub więcej. Pola nie są zagnojone, z przyczyny obory małej, a to dla małości sianożęci utrzymującej się.

Jarzyny urodzaj rzadko się kiedy udaje według lat, ile górzyste pola, jak suchości, tak mokości się boją, mierną każdy rodzaj jarzyny przynosi krescencją.

Żyto zysku przynosi trzy ziarna czasem i więcej, a jarzyny zysku niema pomiarkowania żadnego zupełnego.

Folwark Juszkiszki niema żadnego poddanego do siebie przyłączonego, o milę od kościoła odległy, w obrębie wszystkie trzy pola zostają, dawniej całe był opuszczony, zarosły i bez zabudowania, czynił tylko intraty rocznej złotych 100 dopiero rozpostrzeniony w gruntach i łąkach. Zabudowanie onego – izba z [l. 17] komorą, okna 3 większe szklane, a dwa małe, drzwi na zawiasach, sieni duże, w boku nich komora, na przeciwko piekarnia z komorą, drzwi do nich na biegunach, słomą pod łopatą kryty. Na przeciw obory nowe słomą kryte, w których 4 chlewy z drzwiami nowymi do nich.

Świren słomą kryty z pomostem, zasiekami, drzwi na zawiasach z klamką. Odryna jedna nowa z wrotami, druga stara, słomą kryte.

Gumno niedawno przestawione z osiecią nową, słomą kryte.

Sad stary, kilka gruszek dul, jabłoni dzikich i wiszeń wiele.

Sadzawek zarosłych chrustem 3, a 3 na łąkę wytrzebiono, jedna wielka sadzawka na kształt stawku, są karasie, len się w niej moczy.

Ogrodzenie jak ścianowe w polu, tak dokoła gospodarskie dobre. Dyferencje z końca gruntów. 1. Z jp. Łakowiczem. 2ga za sadzawkami z dworem wowiskim, gdzie jest zastawnikiem jp. Żeromski łowczy trocki. Ten folwark arendą jest puszczonej od jks. plebana terażniejszego jp. Jawojszowi, który na rok płaci złotych 280. Ile roztrzebienia [?] i buduje się.

Przy tym folwarku jest budynek nowy, piekarnia z sienią, gdzie mieszka kątnik Rakowski, płaci jp. Jawojszowi.

Ten folwark pod prawem kadukowym zostaje wyprawionym od jp. Andrzeja Łojby i w ziemstwie wilkomierskim rozpoczęty proceder na godzinie jest.

Puszczy, lasów, jezior, stawów żadnych niema. Plebania kowarska z łaski dobrodziejów miewa na opał, a do zabudowania najmuje.

Czeladź folwarkowa: gospodarz, gospodynia, dziewczka, parobek, winnik, pastuch. W rezydencji zaś dorodnych chłopców 2 i jeden mały, gospodynia, dziewczka i dziewczyna, studentów sierot 5 i dyrektor, którzy mają stół tylko, a inni wszyscy płatni.

Podatku z folwarków dwóch płaci, a trzeciej mianej być altarii, zafundowanej od ww. jks. Orłowskiego, Siesickich i Kazimierza Kołyszki, nie słusnie wciągnionej, na ratę po złotych 15 gr. 6, czopowego z karczmy na ratę złotych 6 gr. 19, subsidii charitativi na ratę złotych 22 gr. 24, idque na ratę każdą in summa złotych 44 gr. 19, na rok zaś summa płaty złotych 89 gr. 8.

STAN PODDANYCH

Poddanych w liczbie teraz znajduje się 11, z tych ciągłych 7, a czynszowych 4. Jurysdyki żadnej ani ogrodników niema.

WIEŚ PAPROGIE

10. Kazimierz Mackunas vel Aszaka, żonaty, wieczysty, ma trzech synów małych i dwie córki, bydło wszelkie, dano z plebanii wołów 2, klacz, krowę, owiec 2 i świnie, zadłużył magazynowych i podymnego na t. bitych 60. Nie gospodarz, oddalonym został, i pustka teraz w tym domu.

20. Jan Urban, wolny, żonaty, ma syna Stanisława dorodnego, [l. 17v] osadzony od jks. plebana terazniejszego, zadłużył się na talarów bitych 9, mieszka od lat 19.

30. Michał Tomasiunas, wolny, żonaty, ma synów 5, Bartłomieja, Piotra dorosłych, małych 3, córki 2, mieszka lat 15, zadłużył się wiele plebanii, raz wykupiony od w. Frąckiewiczowej z Kugiszek za t. b. 18, powtórne nabrał zbożem, podatków i podymnego nie opłacił in summa t. bitych 36.

40. Mateusz Urban, teraz wdowiec, także wolny, ma tylko córeczkę, osadzony w roku 1781 po śmierci Stanisława Szaudania, którego został syn, całe domostwo objął jego z bydłem, końmi, zabudowanie dobre.

W tejże wiosce dawniej było przed powietrzem 6, idque ex opposito plebanii Marcin Mackunas, Janiszki i Mackuniszki, a w drugim końcu Poprog za szlachtą Lukasz Raudanis, Samuel Missiukanis, Jakub Mackunas, świadczy inwentarz jks. Zdanowicza. Lecz grunta tych pustowin zabrane specifice od jp. Jakuba Walentynowicza, który w polach trzech zabrał,

idque ku Jakuńcom szmatów 2, ku Kowarskowi szmat z łączką, takóž ku Kowarskowi w trzecim polu. Oraz jpp. Michał i Melchior Rymowiczowie, a w jednym polu zabrano od ludzi mickuniskich ich mców pp. Woyszwiły i Kołyszki szmatów kilka i łąki. Manifesta są uczynione, a Pruga od jpp. Bartoszewiczów.

JAKUŃCE WIEŚ

10. Adam Sipowicz, żonaty, bezdzietny, wolny, ma rodziców starych i brata Jakuba żonatego, który córki ma tylko 2. Zabudowanie dobre. Zadłużył się plebanii zapomogą na kilka talarów, mieszka lat 18.

20. Kazimierz Aczkowski, żonaty, wolny, ma synów, w tym roku z Wiciun przeniesiony, zadłużył się plebanii na t. b. 30. Chaty, piekarnia z sienią z plebanii stawione, inne reparacji potrzebują.

Dawniej było (jak świadczy inwentarz jks. Zdanowicza plebana kowarskiego w roku 1780 podczas wizyty generalnej sporządzony) czterech osiadłych ludzi, to jest Krzysztof Mackunas, Alemiszki, Janiszki, Wojciuniszki, częścią zarosło chrustem, częścią od jp. Łukaszewicza, który arendował pustowszczyzny pomienione, a teraz jp. Daniela Grzymałowskiego, oraz od poddanego Jerzego Chwieski vel Adamania jp. Andrzeja Kołyszki i innych Rosiłowiczów, Bartoszewiczów są zabrane grunta.

POLEPIE VEL ŻYBUCIE

Służbę fundusz wyraża z służbą osiadłą ludźmi, i jks. Zdanowicz dwie pustoszy wymienia Żybuciovi na trzeci snop, zadane mieszka jeden od lat trzynastu osadzony Marcin Błaszkiwicz, żonaty, wolny, ma synów, bydło, konie, woły, kozy z plebanii dane, zapomogi co rok bierze, nigdy się nie wypłaca, nawet ani podymnego. Zadłużył się plebanii na kilkaset złotych, zabrane grunta w szachownicach od poddanych jpp. Mateusza Mierzwińskiego i dworu wowiskiego.

Ci ludzie pełnią powinności na tydzień po trzy dni męczyzna, a od Ś. Jerzego do Wszystkich Świętych od półrania idzie antrynik, gwałtów 4 w roku odbywają, to jest dwa do żyta żęcia, a dwa do [l. 18] jarzyny po z dwóch z domu.

JUSZKISZKI WIEŚ

10. Maciej Jodis vel Usas, wieczysty, żonaty, ma syna 1 i brata 1. Ojczym zachoży Trzeciak, ma bydło swoje należyte. Plebanii zadłużył się zbożem i pieniędzmi talarów bitych 11 górą.

20. Jakub Sudajkis, wieczysty, żonaty, ma syna 1, bydło i koni 2. Zadłużył się plebanowi talarów bitych 13 górą.

Płacą czynszu na rok po złotych 50, gwałtu odbywają dni dwadzieścia na rok, po jednym do Rygi drogą jedną, zimową dobrą drogą. Tej wioski grunta w szachownicach granicę mają z ludźmi dworu kowarskiego.

WIEŚ WICIUNY

[10.] Wojciech Chryniewicz, wolny, zachoży, ma syna 1, córki 3, płaci czynszu na rok złotych 50, gwałty pomienione odbywa i drogę 1 ryskę.

20. Kazimierz Sudajkis, wieczysty, żonaty, ma syna 1, w roku terażniejszym 1782 osiadł ten, dom przez j. ks. zabudowany, płacić ma złotych 24 i gwałtów 12, nim się zapomoże. Pustoszą teraz.

W tej wsi było ludzi 4. Granica pewna z jks. plebanem troupieńskim na połowę równą, sznury od Muszy idą aż do błotka Lepiejka nazwanego, do puszczy kowarskiej wpierają lasem, brzoza i jodłą zarosłe, tam się 4 sznury na plebanią koszą corocznie.

Podymnego każdy człowiek z chaty na rok płaci po złotych 10 gr. 5, wiele nie opłaca się, plebania zakłada, a w czasie karystynym zyskać nie może. In summa wynosi na rok złotych 113 gr. 15.

PARAFIA

Kowarskiej plebanii kolacja i miasteczko Kowarsk należy do imienia jww. Tyszkiewiczów prawem dziedzicznym, a teraz do jww. wojewodów smoleńskich jako opiekunów wjp. Tyszkiewiczównej starościanki gitańskiej.

Graniczy z parafiami wilkomierską, troupieńską, onikszyńską, teraz kurklewską i żmujdecką. Wdłuż na półtorej mili, wszereż na pół mili dobrej, od filii wilkomierskiej Widziszek mila, od Towian, także filii wilkomierskiej, 5 ćwierci mili.

Dworów znaczniejszych szlachty poddanych mających 17. Okolic szlacheckich 5. Wsi 29, zaścianków 5.

Dwór kowarski podle miasteczka, zastawnicy ww. Pomarnaccy, arendarz w. Charmański obożny lidzki. W Kowarsku mieszkańców gospodarzów 14, ogrodników 9. Karczma wjezdna 1, a żydowskich domów 5. Item żydów ogrodników 8. Wieś Reszczegole ludzi 5. Wieś Budre, chłopów 8, arendarzów szlachty 3. W Szawelańcach ludzi 3. Folwark kowarski Narbuciszki o ćwierć mili, zastawnik jp. Ignacy Łowmiański, z wioską tym imieniem nazywającą się ludzi 6. Folwark 2gi Wesołów, o ćwierć mili, wsi Dowgiace ludzi 6, arendarzów 3, Bobrańce o pół ćwierć mili, ludzi 4 i arendarz szlachcic 1.

Dwór Januszow wjp. Sewerjana Siesickiego pisarza ziemskiego wiłkomierskiego, o ćwierć mili od kościoła. Wioski jego: Mazele, za dworem, ludzi 12. Wierszele ludzi 5, o pół mile. Warnele ludzi 8 i Daczany ludzi 6, o pół mile. Jodzie ludzi 3. W Dowgiacach ludzi 2 i Białkowszczyzna przez pole od kościoła ludzi 2. Folwark Kisieliszki, [l. 18v] zastawnik jp. Antoni Gładzki, obok z Januszewem ma ludzi 4 w Narbuciszkach.

Dwór Pieniany wjp. Antoniego Karwowskiego, od kościoła o pół mile. Wsie jego obok dworu Piktagole ludzi 10. Sodaliczki także obok, ludzi 8. Na zaścianku ku Mażelom w. Siesickiego ludzi 2. Mackieliszki ludzi 13 o milę od kościoła. Za tym dworem, o trzy ćwierć mile od kościoła, zaścianek 1 Sudejki, królewsczyzna, j. pan Dowbor mieszka arendą. Drugi pod Rabszany, księstwa, ludzi 2. Trzeci Miszkinie wjp. Butlera miecznika wiłkomierskiego, ludzi 2.

Dwór Dobuże wjp. Piotra Syrvida strażnika smoleńskiego, mila letka od kościoła, tuż pod dworem wieś, ludzi 7, a trzy pustoszy.

Dwór Dobuży przez pole od pomienionych wjp. Jana Dobużyńskiego skarbnika wiłkomierskiego, o milę od kościoła, w samym końcu parafii ku Traskunom, wioski jego pod dworem ludzi 3, a 2 za dworem przez pole. Wieś Porojście ludzi 5. Wieś Dworele, od kościoła pół mili, ludzi 4. Wieś Romańce, także o pół mili, ludzi 3, a 4ty jp. Masłowski arendarz wesołowski. Zaścianki za tymi wioskami wraz jeden jpp. Michałkiewiczów. Drugi w. Kuszelewskiego Posąsianie, mieszkaniac 1. Trzeci zaścianek o pół mili Pieniańki jpp. Mojjgissów, domów 2. Czwarty zaścianek jpp. Szuscickich Szostakiszki, o ćwierć mili od kościoła.

Okolice Betygoła. J. pan Jan Żaba z 1 poddanym, jp. Jerzy Miłaszewicz, 2 poddanych w. Kuszelewskiego, o pół mile od kościoła.

Dowmąty, okolice wjp. Marcina Mąkiewicza strażnika smoleńskiego, jpp. Sągowiczów dwa domy i 2 poddanych wjp Kuszelewskiego, pół trzeciej ćwierć mili od kościoła.

Dwór Swirny wjp. Antoniego Woyszwiły rotmistrza wiłkomierskiego, pół mile od kościoła. Tuż wieś Mickuniszki ludzi 5, a 1 w Pumpuciach.

Dwór Ferdynandów alias Swirny wjp. Andrzeja Kołyszki rotmistrza wiłkomierskiego, teź odległości. Wieś też Mickuniszki ludzi 5 i dwie pustoszy. Folwark Rychliki tego dworu jp. Sawicki arenduje, w Popragiach jeden poddany, w Jankuńcach 1 poddany.

Dwór wjp. Dominika Kołyszki budowniczego lidzkiego Wysokie Swirny nazywający się, przez pole od pomienionych, wieś Rychliki ludzi 4 i 1 arendarz jp. Zarzecki. Folwark tegoż Sągajczyski, arendarz jp. Downorowicz. Za tym wieś także Rychliki j. mci pomienionego, ludzi 2, a trzeci do dworu Ferdynandowa.

Dworek jp. Antoniego Chrzczonowicza rotmistrza wiłkomierskiego, tuż

poddany 1 i arendarz 1, jp. Zakrzewski w Rychlikach i w Pumpuciach arendarz jp. Rutowicz, o 3 ćwierć od kościoła odległe.

Dwór Swirny wjp. Józefa Rowby skarbnika żmudzkiego, wsie jego w parafii wilkomierskiej, 1 poddany i pustosz, oraz folwark jego nowy Giedrajciszki, w zaścianku parafii zastawnik j. pan Baranowski młodzian patron, o milę od kościoła.

Folwark Swirny na samej granicy jp. Marianny Borowskiej nad Ś[więtą] rzeką, poddany 1 obok mieszka, o milę od kościoła.

Dwór wjp. Zofii Narkiewiczowej strażnikowej wileńskiej wdowy wieś [l. 19] podle dworu Domejki, ludzi 7, wieś niedaleko przez pole Szabliszki, ludzi 3, a 1 arendarz, w odległości od kościoła o milę.

Folwark vel plebania kowarska Swirny o pół mile od kościoła, wieś Poprogi ludzi poddanych 4, w Jakuńcach 2, gdzie mieszka jp. Daniel Grzymałowski.

Okolica Poprogi szlachty Rymowiczów, domów 3, Krasowski, Walentynowicz, za błotem dwa domy Rosiłowiczów, Bartoszewiczów dwa domy i poddanych 2, a trzeci arendarz jp. Zdanowski, o pół mile od kościoła.

Wieś Budki, od pomienionych przez pole, ludzi 3, do Pomusza w. Woyszwiłły należy.

Dwór Swirny vel Staszkuniszki wjp. Mateusza Mierzwińskiego, od Kowarska o milę letką, wieś pod dworem ludzi 2, arendarz 1 jp. Hermanowicz, na zaścianku swirnowskim 1 poddany, wieś Żybucie ludzi 4, wieś Giełucie ludzi 2, niedaleko przez pole wieś Pakiany ludzi 5 wjp. Zawiszy, item obok wieś Małdance, ludzi 3 w. Pietrzkiwicza, a 4 jj. ksks. pijarów wilkomierskich. W pomienionych Giełuciach szlachcic 1 jp. Kazimierz Męczyński, ludzi 3 wjp. Woyszwiłły, o milę od kościoła.

Okolica Przewodczy jpp. Jackiewiczowie, Juchniewiczowie, Skorulski, tam ludzi 3 jp. Macieja Koncewicza, o 5 ćwierci mili od kościoła parafialnego.

Dwór Pomusze wjp. Michała Mikulicza skarbnika rzeczyckiego, tam pod dworem ludzi 2 poddanych, w tejże odległości jako wyżej.

Dwór Bagieniszki wjp. Macieja Koncewicza porucznika wilkomierskiego, tam pode dworem dwa domy ludzi osiadłych, o milę od kościoła parafialnego.

Wieś Maryniańce, przez pole od pomienionego, do Wowiszek wjp. Żeromskiego należąca, ludzi 4, szlachty 2 j. pp. Michał Kulikowski i Stanisław Męczyński.

Wieś Ungurie, nad jeziorem, do Towianek altarii wilkomierskiej należąca, ludzi 4, 5ty wowiski, 6 szlachcic. Arendarz wjp. Tuczylowski.

Wieś Lepsze, nad jeziorem¹ ku Towianom, ludzi 5, do Wowiszek należąca.

¹ Frazè *nad jeziorem* įrašyta du kartus.

Wieś Kasparyszki, do dworu towiańskiego należy, ludzi mieszkańców 10, te wymienione, o milę od kościoła parafialnego.

Zaścianek Trobinie 1 arendarz z kątnikami 2 w. Pietrkiewicza.

Dwór Pomusze wjp. Józefa Pietrkiewicza czesnika wiłkomierskiego, wdowca, tuż za dworem poddanych 2, a kątników 3, o 5 ćwierci mili od kościoła.

Dwór Wowiszki wjp. Ludwika Żeromskiego łowczego województwa trockiego, odległy o milę od kościoła. Wieś Garbiany, gdzie ludzi 4 wowiskich, a 5 do Pomusza w. Pietrkiewicza, odległa o milę.

Wieś Polepie vel Żybutcie, gdzie ludzi wowiskich 5, 1 plebanii kowarskiej, a 4 wyż pisanych w. Mierzwińskiego. Wieś Łowkogale wowiska ludzi 3.

Okolice Szeweniany. Szlachty mieszka domów 16, kątników zaś 3, o pół mili. [l. 19v]

Okolice Możejkan. Szlachty domów 3, kątnik 1, o pół ćwierci mili.

ZA RZEKĄ Ś[WIĘTĄ] PARAFIA KU KURKLOM

Wieś Wiłkotańce pół ćwierci mili od Kowarska, mieszkańców 5 do altaryji wiłkomierskiej, a 4 do wjp. Mąkiewicza, zastawnika od wjp. Brońca.

Młyn w. Gruzewskiego, młynian katolik Piragiewicz, także pół ćwierci mili.

Wieś Żwirblany w. Gruzewskiego, do dworu Dziewiałtowa należąca, domów osiadłych 11 i kątnik 1.

Wieś Skopiszkiele, ludzi 3 w. Gruzewskiego, te odległe o pół mili.

Wieś Szerle, mieszkańców 10 w. Gruzewskiego, o pół mile od kościoła.

Folwark Szowy w. Gruzewskiego. Wieś Punkiany, mieszkańców 5. Tegoż, o 3 ćwierci mili. Wieś Prowidzie, mieszkańców 8, należy do w. Kazimierza Brońca rotmistrza powiatu wiłkomierskiego, o pół mili sporej od kościoła.

Wieś Ołubiciszki. Tam zastawnik w. Iwanowskiego jp. Kazimierz Syrwid ma kątnika, a ludzi osiadłych 4 w. Antoniego Siesickiego starosty dawkińskiego.

ZABRANO DO KURKL AD MENTEM M[AGNIFICI] D[OMINI] PLATER

Wieś za borem wiłkotańskim Wildziuny, domów chłopskich 6, szlacheckich item. Dwór tuż obok tej wsi wjp. Piotra Syrwida strażnikowicza słonimskiego i jego pod dworem poddanych 5. Powiryńcie okolice. Jpp. Kołyszaków domy 3 i jp. Bujki z poddanymi 3, od Kowarska pół mili odległe. Item dwór ww. Tomaszewiczów, Kopańskich i Syrwidów z poddanymi, o ćwierci mili od Kurkl.

Wieś Szylinie. Ludzi 6 i dwór Kurkle w. Siesickiego starosty dowkińskiego. Tuż pod dworem wieś Jonańce, domów 13, o 3 ćwierci mili od kościoła kowarskiego.

Wieś Gudańce, o pół mili od Kowarska, tam szlacheckich domów Lipińskiego 1, Czarniewskich domów 4 i poddanych w. Siesickiego 4.

Wieś ku Żmujdkom Mackańce, w. Brońca ludzi, mieszkańców 7, o milę letką od Kowarska.

Ci wszyscy ludzie żądają Celsissimi Principis łaski, aby przy dawnej Matce swojej kościele kowarskim, gdzie się chrzcili i ŚŚ. Sakramentów używali, zostawać mogli, a kurklewskiej parafii nowej cale nie przyjmują. Oprócz ww. Tomaszewicza, Kopańskiego i Siesickiego dwóch wsi Szylinie i Janańce chcą się trzymać kościoła kurklewskiego.

W pomienionym obrębie karczm żydami osadzonych 8. W wyżej zaś opisanej parafii od miasteczka kowarskiego w całej się znajduje na gościńcach publicznych karczmi katolickich szynkarzów 4, idque plebana 1, w. Karwowskiego 2, wjp. Woyszwiły 1. Ci katolików karczmarzów chowają.

Żydzi arendarze i karczmarze na szynkach w liczbie 8. Pokątnych zaś w browarach przy dwórkach szlacheckich bardzo jest wiele, idque w Swirnach w browarze żydzi szynkują jpp. [l. 20] Rymowicza i Bartoszewicza, Chrzczonowicza, Borowskiej, tylko że przy gościńcach ww. jpp. Kołyszaków dwa browarki, dalej wjp. Pietrzkiewicza w wioskach dwaj żydzi w browarze szynkują, jp. Michała Kulikowskiego obok z dworem żyd mieszka, w browarach żydzi u wjp. Grądzkiego, u w. Charmańskiego, u w. Koncewicza, u Przewodzkich etc. In summa browarnych żydów 15. Takowe szynki prostotę jak na substancji, tak daleko bardziej są przyczyną do wszelkich występków, pijaństwa, kradzieży, zabobonów żydowskich i opuszczenia wszelkich przykazań boskich i kościelnych. Żąda jks. pleban, gdy o tym donaszał, Celsissimi Principis rady w zabezpieczeniu tych okazji, ponieważ pankowie Słowa Bożego nie słuchają, acz znają swoją szkodę. Żydzi kowarscy mają szkółkę, przywilej może zaginał, okazać nie chcieli.

Dysydentów z łaski Boskiej niema żadnych, którzy byli nawrócili się.

Kaplicy dwie są w parafii. Jedna wjp. Siesickiego pisarza ziemskiego wilkomierskiego, nad skarbcem, choć uczciwie ozdobiona, lecz że blisko od kościoła parafialnego – pół ćwierć mili, lepiej byłoby jak w uroczyste święta, tak w niedziele, kiedy w kościele państwo z sługami i z gośćmi bywali, indult jest roczny ab officio wydany i teolog jest jks. Leys ex jezuita dla uczenia dzieci roczny z pensją.

Druga w. Pietrzkiewicza w Pomuszu, ta odległa od kościoła 5 ćwierć mili, w osobności w sadzie zabudowana, słomą kryta, bez znaku krzyża, lecz blisko o ćwierć mili od Towian, mogą być państwo w kościele, indult jest wydany, i bywa tam czasami Msza.

Drogi w całej parafii są dobre, mniej przykre chyba z wielkiej mokrości, i Ś[więta] rzeka nie jest straszna, przewozy są i brody, oprócz powodzi trudność bywa do kościoła parafialnego przez dni kilka.

Filialne kościoły postronne parafii czynią praejudicia, sine scitu parochi Sakramenta administrują, po kołędzie jeżdżą etc., metryk nie odsyłają.

Mogiły choć są, krzyże nie oparkanione, gdy się ludzie chowają przy kościele, z przypadku chyba niekiedy na mogiłach zaniechania opatrzenia onych dla skąpości lasu zaniedbują.

Jarmarki nie bywają. Jeden tylko bywa na Ś. Jan Chrzciel, gdzie się ludzie znacznie zbierają.

Lekarza parafia nie ma, prostych do krwi puszczania używa, inni z różnych miejsc zyskują, z Wiłkomierza lub z Wilna etc., lutrów lub żydów. Zabobonów i gusłów wiadomych nie słyszą, ani [l. 20v] takich ludzi, ustały przez misje trzy odprawione które były.

Ubostwo się włóczy z różnych miejsc gatunku różnego ludzie, którym żebractwa trudno zabronić, chyba szpitale gęste obmyślić sposób zafundowania.

SZKOŁA

Według abrysu przysłanego nie jest zabudowana z przyczyny jak placu, tak expensu na to. Lecz gdzie miał nastąpić fundusz altarii, teraz w jednym końcu tego budynku jest wyznaczona szkoła. Idąc z rezydencji do kościoła, w prawej stronie budynek wystawiony połową expensu jks. plebana terażniejszego, a połową ś. p. wjp. Kazimierza Kołyszki budowniczego lidzkiego, do którego sukcesorowie mogą mieć pretensją jakoż w jednym końcu mieszka wjp. Kołyszkowa wdowa.

Ten budynek kryty gontami na podmurowaniu, z jednego końca wysokim reparacji potrzebnym, gdzie szkoła ku kościołowi, izba z komorą na pół piec grzejący, który de nowo stawienia potrzebuje, okna dwa w tej izbie, drzwi na zawiasach z klamką i zaszczipką, na przeciw komórka, drzwi do niej na biegunie, okno jedne szklane, z tej druga komórka bez drzwi i okna szklanego nie ma. Przy piecu jest kominek dobry w tej izbie wyprowadzony do komina, a w komorze bocznej krzyżowy piec mały do komina wmurowany, w niej okno jedne szklane, i drzwi z niej do drugich sieni vel komina. Komin murowany kuchenny. Ten budynek na placu kościelnym rekuperowanym maleńkim, ma ogródek, świronek i oborką, należącą teraz do wjp. Kołyszkowej budowniczowej lidzkiej.

Dyrektor ustawiczny w statku i pilności uczenia dzieci zachowujący się jp. Paniszewski z retoryki, ma stół wygodny u jks. plebana i pensji złotych 80 z akkomodacją, przy tym kurs według funduszu odprawuje z organistą. Którzy dzieci oddają, płacą za kwartał czy miesiąc według jego umowy

dyskretnej, lecz mało zgromadza uczniów z przyczyny: 1mo. Że są niedbali szlacheckie rodzice w oddawaniu do nauk dzieci swoich, choć bywają na kazaniach i naukach o to strofowani i prywatnie namawiani. 2do. Proście panowie zabraniają uczyć dzieci swoich, karząc ich lub do dworu biorąc. 3tio. Czasy karystyne dotąd nie dozwalały im. Przez to lato uczących się ośmiu tylko było. Uczą się zaś czytać, pisać, liczby i katechizmu, zwyczajnych książek używając, do innych robot nie odrywają się, chyba na lato do domu usłużyć rodzicom odjeżdżają, a którzy to umieją, uczą się na alwarach lub gramatykach pijarskich, innych książek nie mają.

SUMY

Żadnych summ pieniężnych legowanych jak z dawna kościół kowarski nie miał, tak dotąd nie ma. Przyrzeczony fundusz na altarią od jks. Orłowskiego 6000 złotych, od wjp. Kazimierza [l. 21] Kołyszki 4000, od ww. Siesickich pisarzów ziemskich wiłkomierskich 2000 złotych polskich czy z bojaźni podobno kaduków zagęszczonych, czy innych przyczyn do skutku nie przyszedł, a lustrator j. pan Klikowicz o tym słysząc do taryfy podatkowej wciągnął altarią mniemaną, opłacać musi jks. pleban na rok złotych 10 i szelągów 10.

DOKUMENTA

Z początku opisane: 1mo. Kopia funduszu Ościchowicza znajduje się. 2do. Vidymus powtórnego funduszu Ulczyckich na folwark Swirny. 3tio. Testamentu vidymus Ulczyckiej na kop groszy 2150. 4to. Kopia niecała Ulczyckiej na morg gruntu za kościołem, którego nie ma kościół w posesji. 5to. Vidymus testamentu jw. Marcjana Ogińskiego kasztelana trockiego oraz i prawa, w których wyznacza na wieki kościołowi kowarskiemu folwark Juskiszki i na kurs złotych 200, aby z dworu kowarskiego corocznie wypłacano. 6to. Prawo zastawne jp. Szredersa, za którym trzymał Juskiszki, widymusem wyjęte. 7mo. Wlewek jp. Tyszkiewicza z prawem na 4 szmaty gruntu za plebanią w pewnym opisanu ograniczenia będącego, jks. Niekraszowi plebanowi kowarskiemu darowany. Więcej żadnych nie ma przy kościele i wybadać się trudno, mówią, że Moskwa do Smoleńska księgi zabrała z kancelarii.

BIBLIOTEKA

Ksiąg żadnych przy plebanii podobno i dawniej nie było, ani teraz żadnych nie ma, ponieważ w inwentarzach kościelnych podawczych nie wyrażono. Własne jks. pleban terażniejszy ma swoje księgi potrzebne do nauk.

Ten skrypt według modelu j. kscia j. mci Massalskiego biskupa wileńskiego a pasterza naszego sporządzony i zweryfikowany przy generalnej wizycie nam, dziekanom, poruczonej, jako jest sprawiedliwy i rzetelnie opisany, do czego ręką mą własną przy przycisnionej pieczęci podpisałem się. Datt w Kowarsku roku 1784 mca februarii 4 dnia.

Ks. Józef Zabielski, kanonik inflantski,
dziekan wilkomierski, pleban żejmeński¹

L. S. [l. 22²]

¹ Parašo formulė įrašyta dekanu ranka.

² Rankraštyje l. 21v paliktas tuščias.

Plan. K 1162.

Rezydencyi Widywiey.

Podstawy zkręty Generalney w Dymnie S. Józefa Zabiteckiego
Kanon. Józef Dzik na Włochowskiego Sabana zymyiu.
go sporządzoney i zweryfikowany Roku 1784.

Kościół Druwniany w Figury Knyżowej budowany w 1759
Ignacy Dombrowskiego Chorążego Włoch. Roku 1754. pod
tytułem S. Trójcy, na podmurowaniu, forty Łatami, i dwo-
ma wieżami wieżkami nad kaplicami z rzeźbami, i rzeź-
bami wot Knyżow zlatanych & wchodzą. Do Kościoła Druwi-
wilkie podwojny futrowane, malowane na rzeźbionych zawi-
sach, w których Druwniany są, masyse, z zapora Druwnia-
na, z lam hium w rzeźbionym. Z Kabinca Do Kościoła
Druwi także podwojny malowane na zawiśiach. i tyż
Kabinca Druwi na Chor, gdzie wot pużytych, powadka z
Cegiel, Aktycy in Kabinca murowane 2 i 2 rzeźbami po-
dwojnymi z kolumnami, maia, ukierka na Cementar
z kratą zlataną; Stolowanie Koscilne z Tarcia. Okien w
otow osadzonych w Koscilach 4ty w Kaplicach 6 nad wot-
tym Ottarem S. Lawek zobusthor po 6. Koscilow nat
malowany z Druwniakami na zawiśiach w rzeźbionych
Ottar wotki na Optycy malowany ma obraz S. Trójcy
murda murwana, Cyborum Stara z Druwniakami na za-
wiśiach y z lam hium w rzeźbionym. Gradwy pod Ottar-
em obrąży, malowane. Drugi Ottar, is parte Ewan-
gely w Kaplicy stary, na Dwiech kandygnach, ma
obraz Knyżi Łany Koranowey, w górze S. Katarzyny. W
tyż kaplicy wot Ottar. Malowany z obrazem S. Wier-
taw. Is Epistole w Drugiej Kaplicy Ottar na Dwiech
Kandygnach malowany, w nim obraz Pana Krwa-
cudnem koronowanego, w górze S. Jana z Druwniana.
Wtyż kaplicy wot Ottar malowany z obrazem Pantu-
niego. Do tych Ottarkow są Gradwy piędynkowe, la-
te Kabinca i Suffit malowane. Ottaryk Druwniany
Injuszkiy roboty pod Tarcia y malowane, w Sowy m z
jedney strony Obraz Knyżow Łany Louiseia, w dru-
guy S. Trójcy, w Sarym z jedney strony Obraz nay
świętuy Łany Koranowey, z Druguy S. Trójcy. Is
parte Ewangely zlatany, w których Druwi z Koscil-
ta malowane z lam hium w rzeźbionym y Kabinca, muf-
ka na Dylami ma okien 2 z kratą zlataną; Lawa-
ter malowany z rzeźbą na zawiśiach y rzeźbionych
Plata na murki z rzeźbami y rzeźbami pod murki
rzeźbiony. Druwi zlatany w Koscilach Ambona Koscilny
roboty malowane. Stabodentwo odprawu i z dwy rze-
ne iako po iomych Koscilach. Koscil ten nie kondek-
wany. Gradwo wot